

ΓΝΗΣΙΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΕΣ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙ ΝΟΘΕΣ

τοῦ Πρωτοπρ. Κυριακοῦ Τσουροῦ
Γραμματέως τῆς Σ.Ε. ἐπί τῶν αἰρέσεων

1. Οἱ πνευματικές ἐμπειρίες εἶναι τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι ἐκδήλωση τῶν θείων Ἐνεργειῶν, οἱ ὁποῖες κάνουν τόν πιστόν «σύμμορφον τῆς εἰκόνας τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ» (Ρωμ. η' 29). Εἶναι λοιπόν τὰ χαρίσματα, οἱ ἐμπειρίες, «ἐκ Θεοῦ» (Α' Κορ. ζ' 7) καί δέν ἐξαρτῶνται οὔτε προκαλοῦνται οὔτε καθορίζονται ἀπό τόν ἄνθρωπο. Ἔτσι ἀποκλείεται ἀπό τήν ἔννοια καί τόν χαρακτηρη τῆς γνήσιας πνευματικῆς ἐμπειρίας κάθε ἐξωτερική τεχνική ἢ ἐκβιαστική πράξη ἢ μηχανική συμπεριφορά πού ἐξαναγκάζει τόν Θεόν.

Κατά τόν Ἀπόστολο Παῦλο τὰ χαρίσματα «ἐνεργεῖ τό ἕν καί τό αὐτό Πνεῦμα, διαιροῦν ἐκάστῳ καθὼς βούλεται» (Α' Κορ. ιβ' 11). Τό Ἅγιο Πνεῦμα διανέμει τὰ χαρίσματα ὅπως, ὅποτε καί γιά ὅποιους σκοπούς θέλει. Αὐτό ἀκριβῶς δηλώνουν οἱ λόγοι τοῦ Ἀποστόλου στήν πρός Ἑβραίους Ἐπιστολή: «συνεπιμαρτυροῦντος τοῦ Θεοῦ σημείοις τε καί τέρασι καί ποικίλαις δυνάμεσι καί Πνεύματος Ἁγίου μερισμοῖς κατά τήν αὐτοῦ θέλησιν» (β' 4).

Αὐτός ὁ «μερισμός», τό μοῖρασμα τῶν χαρισμάτων, γίνεται στόν κάθε πιστό ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα καί σύμφωνα μέ τή θέληση τοῦ Θεοῦ, ἐπειδή «αὐτός οἶδε τί ἐκάστῳ συμφέρει καί οὕτω καταμερίζει τήν χάριν» ὡς σημειώνει ὁ Θεοφύλακτος¹.

Οἱ γνήσιες ἐμπειρίες λοιπόν, τὰ γνήσια χαρίσματα, ὡς ὁρατά φαινόμενα στή ζωή τῶν ἁγίων ἀνθρώπων εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἐνοικήσεως σ' αὐτούς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἡ μόνη ἀνθρώπινη προϋπόθεση γιά τήν «ἐνοίκησιν» αὐτή τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι ἡ ἐσωτερική κάθαρση, «πού δέν εἶναι μόνο τό ἀποτέλεσμα τῆς θείας ἐνέργειας, ἀλλά καί ἀποτέλεσμα τῆς ἀνθρώπινης προσπαθείας. Ὁ ἄνθρωπος πρέπει μέ τόν ἰδρώτα του νά ἀποδείξει πῶς ἐπιθυμεῖ τή χάρη καί πῶς εἶναι ἔτοιμος νά θυσιάσει τὰ πάντα γι' αὐτήν». Γι' αὐτό καί εἶναι ἀδιανόητη ἡ «συνύπαρξη τῆς χάριτος καί τῆς ἀμαρτίας»².

Παρατηρεῖ ὁ Ἀντώνιος Ἀλεβιζόπουλος: «Ὅταν ὁ ἀθλητής τοῦ Χριστοῦ ἀποκτήσει τήν ἐλευθερία ἀπό τὰ πάθη ἐλευθερώνεται καί ὁ νοῦς καί ἡ καρδιά του ἀπό τό σκοτισμό καί μπορεῖ νά δεῖ καθαρότερα τὰ πνευματικά πράγματα καί φθάνει στή συναίσθηση τῆς ἀγάπης καί τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ, ἀκόμη καί μέ αἰσθητές εἰκόνες»³.

¹Παρά Π.Τρεμπέλα, Ὑπόμνημα εἰς τὰς Ἐπιστολάς, τόμ. Γ' σ. 40.

²π. Α. Ἀλεβιζοπούλου, Ἐγχειρίδιον αἰρέσεων καί παραχριστιανικῶν ὁμάδων, Αθήνα 1994, σ. 169.

³Τοῦ ἰδίου, Τό Νόημα τῆς ζωῆς στό φῶς τῆς Ὁρθοδοξίας, Αθήνα 1997, σ. 371.

Οί προκαλούμενες έκστασιακές καταστάσεις και οί ψυχολογικοί έκβιασμοί τῶν πεντηκοστιανικῶν κινήσεων ἢ οί τεχνικές τοῦ διαλογισμοῦ καί τῆς γιόγκα τῶν παραθρησκευτικῶν ομάδων, δέν εἶναι γνήσιες ἐμπειρίες. Ὅχι μόνο διότι δέν ἔχουν τήν πηγὴ τους στό Πνεῦμα τό Ἅγιο, ἀλλά καί διότι εἶναι τό «αὐτόματο» ἀποτέλεσμα τῆς ἀνθρωπίνης προσπάθειας. Καί γιά μὲν τούς Πεντηκοστιανούς θά μπορούσαμε νά ποῦμε ὅτι οί λεγόμενες ἐμπειρίες τους εἶναι ἐκβιασμός τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀφοῦ πιστεύουν σ' Αὐτό. Γιά τούς «νεοεποχίτες» ὅμως πρέπει νά ποῦμε μέ βεβαιότητα, ὅτι οί ἐκλαμβανόμενες ὡς «ἐμπειρίες» τους (ὅπως τό ἀνοιγμα τοῦ «τρίτου ματιοῦ», οί ποικίλες ἀναδρομές καί οί λεγόμενες ὑπερβατικές ἐξωσωματικές καταστάσεις) εἶναι ὑποκειμενικές καταστάσεις, οί ὁποῖες ἔχουν ἀνάγκη καί ἄλλης ἐπιστημονικῆς ἀντιμετώπισης. Πάντως δέν εἶναι μιὰ «ἐμπειρία», ἓνα «χάρισμα», ἀφοῦ γι' αὐτούς δέν ὑπάρχει κἄν ἡ πίστη στό Ἅγιο Πνεῦμα, ὁ προσωπικός ὑπερτέλειος Θεός, ὁ παρέχων «πᾶν δῶρημα τέλειον» στοὺς ἀνθρώπους.

2. Στὴν Ἁγία Γραφή γίνεται λόγος γιά σειρά ὀλόκληρη πνευματικῶν χαρισμάτων. Ἰδιαιτέρως ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀναφέρεται σ' αὐτά σέ πολλές ἐπιστολές του: «εἴτε προφητείαν, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστως, εἴτε διακονίαν, ἐν τῇ διακονίᾳ, εἴτε ὁ διδάσκων ἐν τῇ διδασκαλίᾳ· εἴτε ὁ παρακαλῶν ἐν τῇ παρακλήσει· ὁ μεταδιδούς ἐν ἀπλότητι, ὁ προϊστάμενος ἐν σπουδῇ, ὁ ἐλεῶν, ἐν ἰλαρότητι» (Ρωμ. ιβ' 7-8). «*Ἔ* ι μὲν γάρ διὰ τοῦ Πνεύματος δίδοται λόγος σοφίας, ἄλλω δέ λόγος γνώσεως κατὰ τό αὐτό Πνεῦμα, ἐτέρω δέ πίστις ἐν τῷ αὐτῷ Πνεύματι, ἄλλω δέ χαρίσματα ἰαμάτων ἐν τῷ αὐτῷ Πνεύματι, ἄλλω δέ ἐνεργήματα δυνάμεων, ἄλλω δέ προφητεία, ἄλλω δέ διακρίσεις πνευμάτων, ἐτέρω δέ γένη γλωσσῶν, ἄλλω δέ ἐρμηνεῖα γλωσσῶν» (Α' Κορ. ιβ' 8-10). «*αἱ* οὖν μὲν ἔθετο ὁ Θεός ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πρῶτον ἀποστόλους, δεύτερον προφήτας, τρίτον διδασκάλους, ἔπειτα δυνάμεις, εἴτα χαρίσματα ἰαμάτων, ἀντιλήψεις, κυβερνήσεις, γένη γλωσσῶν» (Α' Κορ. ιβ' 28). «Ὁ δέ καρπός τοῦ Πνεύματος ἐστίν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια» (Γαλ. ε' 22).

Ἀκόμη, στὴν Παλαιά καί στὴν Καινὴ Διαθήκη περιγράφονται πολλές περιπτώσεις γνησίων πνευματικῶν ἐμπειριῶν. Στὴ συνέχεια ἀναφέρουμε μερικές πολὺ χαρακτηριστικές:

Ὁ Προφήτης Ἡσαΐας περιγράφει μέ τά πιό ζωντανά χρώματα καί τίς πιό δυνατές λέξεις τὴν ἐμπειρία του: «εἶδον τόν ὕριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καί ἐπηρμένου, καί πλήρης ὁ οἶκος τῆς δόξης αὐτοῦ» (βλ. κεφ. στ'). Κι ἔπειτα, πόσες φορές ὁ «θεόπτης» Μωϋσῆς μίλησε μέ τόν Γιαχβέ στό «καπνίζον» ὄρος Σινᾶ, καί στὴν «φλεγόμενη καί μὴ καιομένη βᾶτο»!

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἶδε «ἡμέρας μέσης...οὐρανόθεν ὑπὲρ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου περιλάμψαν (αὐτόν) φῶς» (Πράξ. κστ' 13) καί ἠρπάγη μέχρι «τρίτου οὐρανοῦ...εἰς τόν παράδεισον» ὅπου «ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα» (Β' Κορ. ιβ' 2-4). Ὁ Πρωτομάρτυρας Στέφανος εἶδε «τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ καί

Ἰησοῦν ἐστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ» (Πράξ. ζ' 55). Καί στό ὄρος Θαβώρ οἱ τρεῖς μαθητές Πέτρος, Ἰάκωβος καί Ἰωάννης ἔζησαν μέσα στό ἄκτιστο φῶς τῆς θείας φύσεως τοῦ Κυρίου (Ματθ. ιζ' 1-8). Κι ἀκόμη, πλήθος ἄλλων γνησίων ἐμπειριῶν καταγράφονται στά ἱερά κείμενα, ὅπου οἱ μαθητές τοῦ Χριστοῦ καθημερινά δέχονται τά εὐεργετικά ἀποτελέσματα τῆς ἐπί γῆς παρουσίας τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Καί ἐν συνεχείᾳ, ἡ ζωὴ τῶν Ἁγίων, εἶναι μιὰ ἀτέλειωτη σειρά πνευματικῶν ἐμπειριῶν. Ὑπενθυμίζουμε, ἐπιλεκτικά, τίς ἐμπειρίες τοῦ Ἁγίου Σπυριδῶνος, ὁ ὁποῖος «ἀγγέλους ἔσχεν συλλειτουργοῦντας», τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου, τοῦ Ἁγίου Νικολάου τοῦ Πλανᾶ κ.λπ.

Κι ἔπειτα, στά συναξάρια τῶν Ἁγίων διαβάζουμε γιά «ἐσωτερική πληροφορία» τοῦ πιστοῦ, γιά «φωνή τοῦ Θεοῦ πού ἀκούει μέσα του», γιά «δάκρυα μετανοίας πού γίνονται δάκρυα χαρᾶς», γιά τήν «εἰρήνη τῆς ψυχῆς καί τήν χαρά» μετά τήν Θεία Κοινωνία γιά «θέα τοῦ ἀκτίστου Φωτός», πού θεωρεῖται ἡ ἀνώτερη ἐμπειρία κ.ο.κ.⁴. Ὅλα αὐτά ὅμως, εἶναι καρποὶ τῆς ἀληθινῆς πίστεως, τῆς μετανοίας, τῆς ἀσκήσεως, τῆς ταπεινώσεως, τοῦ πνευματικοῦ ἀγῶνος, τῆς νηστείας, δηλαδή τῆς ἐσωτερικῆς καθάρσεως.

Πῶς ὅμως ὅλα αὐτά τά παράδοξα φαινόμενα ἔχουν τήν ἐγγύηση τῆς γνήσιας πνευματικῆς ἐμπειρίας; Ἀσφαλῶς ὑπάρχουν τά κριτήρια ἐκεῖνα, τά ὁποῖα μᾶς βοηθοῦν νά διακρίνουμε ἂν μιὰ ἐμπειρία εἶναι καρπός τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δηλαδή γνήσια ἢ ἂν εἶναι μιὰ νόθη κατάσταση. Σ' αὐτά τά κριτήρια καί τίς προϋποθέσεις θά ἀναφερθοῦμε στή συνέχεια.

3. Ἦδη πῶς πάνω ὑπογραμμίσαμε ὅτι ἡ γνήσια ἐμπειρία εἶναι δωρεά, χάρισμα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Κι ἀκόμη ὅτι δέν μπορεῖ νά εἶναι ἀποτέλεσμα τεχνικῶν ἢ ἐκβιαστικῶν καταστάσεων οὔτε αὐτόματο ἀποτέλεσμα κάποιας διαδικασίας. Κανένα ἀπό τά παραπάνω θαυμαστά γεγονότα δέν εἶναι ἀποτέλεσμα ἀνθρώπινου παράγοντα. Ὅλα εἶναι «θεοφάνειες», παρεμβάσεις τοῦ ἴδιου τοῦ Θεοῦ στήν ἱστορία τοῦ ἀνθρώπου, μέ συγκεκριμένο σκοπό καί στόχο καί ὅπωςδήποτε γιά τό καλό καί τή σωτηρία ὁλόκληρου τοῦ ἀνθρώπινου γένους.

Ἐκεῖνο ὅμως πού πρέπει περαιτέρω νά ὑπογραμμίσουμε ὡς κύριο χαρακτηριστικό τῆς γνήσιας ἐμπειρίας εἶναι ὅτι γιά τόν Χριστιανό ἀπαραίτητη προϋπόθεση αὐτῆς εἶναι ἡ ὀρθή πίστη στό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καί ἡ χριστιανική ζωὴ μέσα στήν ἀληθινή Ἐκκλησία. Ζῶντας μέσα στήν Ἀληθινή Ἐκκλησία «μένει ἐν τῷ Χριστῷ» μένει «ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ» (Β' Ἰωάν. 9-10) καί ἄρα μένει «ἐν τῇ Ἀληθείᾳ». Δέν εἶναι ἡ ἐμπειρία πού προσδιορίζει τό περιεχόμενο τῆς ὀρθῆς πίστεως, ἀλλά ἡ ὀρθή πίστη πού «μετράει» τή γνησιότητα τῆς ἀληθινῆς ἐμπειρίας⁵.

«Ἐμπειρίες» συναντᾶ κανεῖς, ὄχι μόνο στίς σύγχρονες νεοπεντηκοστιανές ἢ «νεοεποχίτικες» ομάδες, ἀλλά καί στήν ἀρχαία

⁴Βλ. Αρχιμ. Γ. Καψάνη, *Ἐμπειρίες τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ*, σσ. 21-23.

⁵π. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, *Ἐμπειρίες στήν ἀναζήτηση νοήματος ζωῆς*, σ. 31.

Ἑλλάδα (Πυθίες) καί σέ ἐξωχριστιανικές θρησκείες (ὅπως στούς Δερβίσηδες, στόν Μοντανισμό καί στούς νεώτερους αίρετικούς, τούς Ούγενόττους, Κουάκερους, Μορμόνους κ.ἄ.).

Ὁ ἐσωτεριστής Πέτρος Γράβιγγερ, μιλῶντας γιά τή «δαιμονοληψία», ὑποστηρίζει ὅτι «Ἡ δαιμονοληψία ἢ ἄλλως κατοχή εἶναι σύννηθεσ φαινόμενον τῶν πνευματιστικῶν συνεδριάσεων ὅπου τό μεσάζον (μέντιουμ) διά τοῦ στόματος καί τοῦ σώματος αὐτοῦ ἐξωτερικεύει τά κελεύσματα τοῦ ἐκδηλουμένου πνεύματος». Αὐτές οἱ καταστάσεις, συνεχίζει, εἶναι πολύ ἐπικίνδυνες, τόσο γιά τό ἴδιο τό μέντιουμ, ὅσο καί γιά τούς παρισταμένους. Ὅταν μάλιστα, κατά τόν Γράβιγγερ, τό μέντιουμ ἀνήκει «εἰς τόν τύπον τοῦ Ἑρμού, ἀρχίζει νά ὀμιλῇ ξένας γλώσσας, τελείως ἀγνώστους, εἰς αὐτόν, (Γλωσσολαλία) καί εἰς τούς παρισταμένους. Ἄλλοι πάλιν καταλαμβάνονται ὑπό προφητικῆς μανίας, ἀποκαλύπτουν πράξεις καί μυστικά, ἅτινα τυγχάνουν νά εἶναι τελείως ἀγνώστα εἰς τούς παρισταμένους»⁶.

Ἀσφαλῶς, λοιπόν, ὑπάρχουν περιπτώσεις πού δέν μποροῦν μέ κανένα τρόπο νά εἶναι δῶρα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί χρήζουν ἄλλης θεολογικῆς ἢ ἐπιστημονικῆς ἀντιμετώπισης.

Ἐνα ἄλλο χαρακτηριστικό τῆς γνήσιας ἐμπειρίας εἶναι ἡ ἔλλειψη αὐτονόμησης καί ἡ συναίσθηση τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ σέ ὅλες τίς ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς μας. Ὅταν κάποιος ἀφεθεῖ νά ὀδηγεῖται μόνο ἀπό προσωπικές ἐμπειρίες μπορεῖ νά καταλήξει σέ πλάνη⁷. Τότε μπορεῖ «τό φῶς» πού εἶναι μέσα στόν ἄνθρωπο νά γίνεῖ «σκότος» (Λουκ. ια' 35). Αὐτό μπορεῖ νά συμβεῖ ἀκόμη καί μέ τούς «θεολόγους - φιλοσόφους» πού κινοῦνται στό χῶρο τοῦ ὀρθολογισμοῦ.

Στό βιβλίον τοῦ «Τό Νόημα τῆς ζωῆς στό φῶς τῆς Ὁρθοδοξίας» ὁ π. Ἀντώνιος μεταφέρει τό λόγια τοῦ γέροντα Σωφρονίου (τοῦ Essex), ὁ ὁποῖος ἀναφέρει, πῶς πολλοί ὀρθολογιστές «θεολόγοι - φιλόσοφοι» «στήν προσπάθειά τους νά βροῦν τήν ἀλήθεια, ἀνεβαίνουν σέ μιᾶ σφαίρα ὑπέρολογική πού ὁμως κινοῦνται στό χῶρο τῆς διανόησης. Ἡ σφαίρα αὐτή δέν εἶναι βέβαια ὁ θεῖος κόσμος· περικλείεται στά ὅρια τῆς ἀνθρωπίνης κτιστῆς φύσεως καί αὐτή τῆς ἡ ιδιότητα τήν κάνει ἐφικτή στό λογικό, σύμφωνα μέ τή φυσική τάξη τῶν πραγμάτων». Καί συνεχίζει ὁ γέροντας Σωφρόνιος: «Ἐπάρχει ἓνα φυσικό φῶς τοῦ νοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος κτίστηκε "κατ' εἰκόνα" τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἄνθρωπος πού συγκεντρώνει ὅλη του τήν προσοχή στό "νοῦ", ἀπομακρύνοντας τίς σκέψεις του τελείως ἀπό τόν ἐξωτερικό κόσμο μέ ὅποιεσδήποτε τεχνικές, ἀποκτᾷ ἐπίγνωση ὅτι εἶναι ἀδύνατο νά ἀντιληφθεῖ ὀλόκληρο τό εἶναι στά περιορισμένα πλαίσια τῶν λογικῶν συλλογισμῶν, ἀνεβάξει τή "θεωρία" πάνω ἀπό τήν τυπική λογική καί βλέπει τήν ὠραιότητα τοῦ νοῦ, πού κτίστηκε "κατ' εἰκόνα Θεοῦ".

⁶Π. Γράβιγγερ, *Ἐγκυκλοπαίδεια Ἐσωτερισμοῦ καί ἀποκρύφου γνώσεως*, τόμ. Β', σσ. 260-261.

⁷Βλ. π. Ἀ. Αλεβιζοπούλου, *Τό νόημα τῆς ζωῆς*, ἔνθ.ἄ., σ. 365.

Αισθάνεται τότε ένα "μυστικιστικό δέος" και νομίζει πώς αποκτά εμπειρία μυστικής κοινωνίας με τον Θεό, ενώ στην πραγματικότητα μένει στα όρια της κτιστής ανθρωπίνης φύσεως...

Αυτή η εμπειρία, ανεξάρτητα από το πώς θα έρμηνευθῆ και ποιά δογματική διατύπωση θά λάβη, είναι ουσιαστικά εμπειρία πανθειστικής τάξεως»⁸.

Ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης προτρέπει: «δοκιμάζετε τὰ πνεύματα εἰ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστίν, ὅτι πολλοὶ ψευδοπροφήται ἐξεληλύθασιν εἰς τὸν κόσμον» (Α' Ἰωάν. δ', 1). Κι αὐτό μπορεῖ νά κατορθωθεῖ μόνο μέσα στήν Ἐκκλησία, ἢ ὁποία εἶναι «ὁ στῦλος καί τό ἐδραῖωμα τῆς Ἀληθείας» (Α' Τιμ. γ' 15). Ἡ ζωή μέσα στήν ἀληθινή Ἐκκλησία εἶναι ἡ ἐγγύηση ὅτι ζοῦμε μέσα στόν χῶρο ὅπου δρᾷ καί κινεῖται τό Πνεῦμα τό Ἅγιο, τό ὁποῖο «πάντα χορηγεῖ» τὰ χαρίσματα. Ἐξ ἄλλου, τό μέτρο γνησιότητος τοῦ γνησίου «πνεύματος» εἶναι ἡ ὁμολογία τῆς θεότητος καί τῆς μοναδικότητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ: «ἐν τούτῳ γινώσκετε τό πνεῦμα τοῦ Θεοῦ· πᾶν πνεῦμα ὃ ὁμολογεῖ Ἰησοῦν Χριστόν ἐν σαρκί ἐληλυθότα, ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστι» (Α' Ἰωάν. δ' 2-3).

Ὅποιος ὁμολογεῖ «Ἰησοῦν Χριστόν ἐν σαρκί ἐληλυθότα» κινεῖται ἀπό τό Πνεῦμα τό Ἅγιον καί δέν ἀναγνωρίζει ἄλλον «χριστόν». Ἀκόμη ὁ πιστός πρέπει νά στολίζεται μέ τήν ἐσωτερική κάθαρση καί τήν ταπείνωση. Τότε μπορεῖ νά γίνει δοχεῖον τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Τότε ὁ κτιστός ἄνθρωπος μπορεῖ νά γίνει κοινωνός τῶν θείων ἐνεργειῶν, νά θεωθεῖ, νά ἀγιασθεῖ. Ἄν σταματήσῃ ὁ ἄνθρωπος αὐτόν τόν ἀγῶνα «ἢ θεωρήσῃ πώς ἡ εμπειρία τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀποτέλεσμα δικῶν του καί μόνον προσπαθειῶν, ὀδηγεῖται στήν πλάνη. Τότε θά θεωρήσῃ καταστάσεις πού κινοῦνται στήν διανοητική σφαῖρα ἢ στό χῶρο τῆς κτιστής πραγματικότητας ὡς ὑπερβατικές εμπειρίες. Αὐτό περικλείει μεγάλους κινδύνους γιά τήν ψυχική ἰσορροπία τοῦ ἀνθρώπου καί "ἀνοίγουν" τήν πόρτα γιά δαιμονικές ἐπιδράσεις»⁹.

Γράφει ὁ π. Σωφρόνιος: «Ὁ ἄνθρωπος πλάστηκε κατ' εἰκόνα τοῦ Θεοῦ Δημιουργοῦ. Ἡ κτιστή αὐτή εἰκόνα τοῦ Θεοῦ δέν μπορεῖ νά γίνῃ κοινωνός τῆς Θείας οὐσίας πού εἶναι ἀπολύτως ἀμέθεκτη· εἶναι ὅμως ἐπιδεκτική νά μετάσῃ στήν ἄκτιστη θεότητα μέ τήν κοινωνία τῆς χάριτος. αἱ παρ' ὅλο πού ὁ ἄνθρωπος δέν μετέχει στή Θεία οὐσία, ὅμως μέ τή χάρη γίνεται κοινωνός Θείας ζωῆς. Ἡ χάρη- Θεότητα ἀγιάζει τόν ἄνθρωπο, τόν θεώνει, δηλαδή τόν κάνει Θεό»¹⁰.

Παρατηρεῖ ὁ π. Ἀντώνιος: «Οἱ θεῖες εμπειρίες δίδονται στόν ἄνθρωπο ὄχι ὅταν τίς ἐπιδιώκει ἢ ὅταν ἔχει αὐτές κυρίως σάν στόχο του, ἀλλά ὅταν ἡ ψυχή του κατεβαίνει "στόν Ἄδη τῆς μετανοίας" καί αἰσθάνεται ἀληθινά πώς εἶναι "ἐκτρωμα", χειρότερη ἀπό ὅλη τήν κτίση. Ἐμπειρίες πού κατακτῶνται μέ τή βία τῆς διανοίας ἢ μέ τή χρησιμοποίηση ὁποιοῦνδήποτε τεχνικῶν

⁸Παρά π.Α.Αλεβιζοπούλου, *Τό Νόημα τῆς ζωῆς*, σ. 365.

⁹Αὐτόθι, σ. 371.

¹⁰Αὐτόθι, σ. 368.

διαλογισμοῦ, δέν εἶναι ἀληθινές πνευματικές ἐμπειρίες, δέν εἶναι θείας προελεύσεως, ἀλλά "κατά τό δοκοῦν". αἱ ὅταν αὐτό τό "δοκοῦν" ἐκλαμβάνεται σάν ἀλήθεια, δημιουργεῖται στήν ψυχή τοῦ ἀνθρώπου μιά κατάσταση πού παρεμποδίζει ἀκόμα καί τή δυνατότητα νά ἐνεργήσει ἡ χάρη, ἀποκλείει δηλαδή τή δυνατότητα τῆς ἀληθινῆς πνευματικῆς ἐμπειρίας»¹¹. Για νά ὑπάρξει λοιπόν γνήσια ἐμπειρία πρέπει νά συνυπάρξουν ἡ ὀρθή πίστη, ἡ ἀληθινή ἐκκλησία, ἡ ἐσωτερική κάθαρση, ἡ ταπείνωση καί τέλος ὁ γνήσιος χορηγός τῆς ἐμπειρίας, τό Πνεῦμα τό Ἅγιον.

Ἐξ ἄλλου, οὔτε ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νά ἐκβιάζει μέ τεχνικές τόν Θεό καί νά φθάσει σέ ἐμπειρίες μέσω ἀνθρώπινων διαδικασιῶν, ἀλλά οὔτε καί ὁ Θεός παραβιάζει τό αὐτεξούσιο τοῦ «κατά τήν εἰκόνα Του» πλασθέντος ἀνθρώπου. Ἄρα γιά νά εἶναι γνήσιες οἱ ἐμπειρίες πρέπει νά μὴν εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς «αὐτοερωτικῆς» στροφῆς τοῦ ἀνθρώπου πρός τόν ἴδιο τόν εἰδωλοποιημένο ἑαυτό του, οὔτε νά ἔχουν τήν πηγὴ τους στήν αὐτοδυναμία δῆθεν τοῦ ἀνθρώπου ἢ στή «θεϊκή» του ιδιότητα. Ἐπαναλαμβάνουμε: οἱ γνήσιες πνευματικές ἐμπειρίες εἶναι δωρεά τοῦ Θεοῦ καί ὄχι ἀποτέλεσμα ἀνθρώπινης προσπάθειας τεχνικῶν ἢ ἐξαναγκασμοῦ. Οἱ γνήσιες πνευματικές ἐμπειρίες εἶναι ἐκδηλώσεις τῆς ἄκτιστης ἐνέργειας τοῦ Θεοῦ καί ὄχι τῆς κτιστῆς φύσης τοῦ τρεπτοῦ ἀνθρώπου. «Δέν εἶναι τό ἀποτέλεσμα τῆς ἀναζητήσεως τοῦ Θεοῦ ἀπό μέρος τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλά ἀντίθετα τό ἀποτέλεσμα τῆς ἀναζητήσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπό μέρος τοῦ Θεοῦ»¹². Εἶναι δηλαδή μιά πραγματική «θεοπτία».

Οἱ ἐμπειρίες δέν εἶναι ἀκόμη ἀτομικά βιώματα, κατακτώμενα μέ τήν «ἀπελευθέρωση», τήν «ἀνακάλυψη» ἢ τήν «αὐτοπραγμάτωση» τῶν δικῶν μας ἐσωτερικῶν δυνάμεων. Εἶναι βιώματα ταυτισμένα μέ τή ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, τό «σῶμα τοῦ Χριστοῦ» καί εἶναι πρωτίστως ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας. «Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ὅταν θεολογοῦσαν, δέν παρουσίαζαν ἀτομικά τους βιώματα, ξεχωριστά ἀπό τή ζωὴ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας· τά βιώματά τους ἐταυτίζοντο μέ τήν ἐμπειρία τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας καί θεολογοῦσαν ἐκφράζοντας τήν ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας. Γι' αὐτό καί οἱ ἐμπειρίες τῶν ἀνθρώπων πού δέν φρονοῦν "τά τοῦ Θεοῦ" (Ματθ. 1στ' 23), δηλαδή δέν ἔχουν τό ἴδιο φρόνημα "μετά πάντων τῶν ἀγίων", τό ὅποιο ὑπῆρχε καί "ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ" (Φιλιπ. β' 5), δέν εἶναι γνήσιες χριστιανικές ἐμπειρίες»¹³.

4. Ἄς φωτίσουμε λίγο περισσότερο μέ παραδείγματα τίς λεγόμενες «ἐμπειρίες» ἐκτός τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μας. Βεβαίως, πρέπει νά ἐπαναλάβουμε ὅτι καί παραπάνω σημειώσαμε, δηλαδή ὅτι δέν ὑπάρχουν ἀληθινές «ἐμπειρίες», τόσο στό χῶρο τῶν χριστιανικῶν αἱρέσεων καί τῶν

¹¹Αὐτόθι, σ. 369.

¹²Αὐτόθι, σ. 371.

¹³Αὐτόθι, σ. 368.

παραχριστιανικῶν ομάδων, ὅσο καί στόν ἐξωχριστιανικό ἢ στόν ἀρχαιοειδωλολατρικό χῶρο.

«Ὅλα τὰ συστήματα καί οἱ ομάδες, ἰνδουϊστικῆς κυρίως προελεύσεως, πού προπαγανδίζουν διάφορες τεχνικές ἀντογνωσίας καί ἀντοεξελίξεως, καί ὑπόσχονται ὑπερβατικές καί "ἐξωσωματικές" ἐμπειρίες, κινοῦνται στό ἴδιο ἐπίπεδο τῆς πλάνης. Μ' αὐτές τίς τεχνικές ὁ ἄνθρωπος εἰσέρχεται στό "γνόφο" τῆς ἀπεκδύσεως ἀπό καθετί ὄρατό καί νοητό. Τότε ὁ νοῦς δοκιμάζει μιᾶ ἰδιόμορφη εὐχαρίστηση καί ἂν στρέψει τό βλέμμα του στόν ἑαυτό του, μπορεῖ νά αἰσθανθεῖ κάτι πού μοιάζει μέ φῶς". Αὐτό ὅμως δέν εἶναι τό ἄκτιστο φῶς τῆς Θεότητος, ἀλλά ἓνα φυσικό ἰδίωμα τοῦ νοῦ, πού κτίστηκε κατ' εἰκόνα τοῦ Πρώτου νοῦ, δηλαδή τοῦ Θεοῦ», γράφει ὁ π. Σωφρόνιος.

Καί ὁ π. Ἀντώνιος συμπληρώνει: «Γίνεται φανερό πῶς ὁ ἄνθρωπος ὁδηγεῖται μ' αὐτό τόν τρόπο σέ ἀκραῖες νοητικές καταστάσεις, οἱ ὁποῖες περικλείουν κινδύνους γιά τήν ψυχική ὑγεία καί πνευματική ἰσορροπία τοῦ ἀνθρώπου. Ψυχίατροι πού μελέτησαν τό θέμα μέ βάση κλινικές καταστάσεις, στίς ὁποῖες κατέληξαν νεαρά κυρίως μέλη τέτοιων ομάδων, βεβαιώνουν πῶς ὁ κίνδυνος εἶναι ὄχι ἀπλῶς ὑπαρκτός ἀλλά καί μέγας. Ὅμως ἀφήνουμε αὐτή τήν πλευρά τοῦ ζητήματος νά ἐξετασθεῖ ἀπό ἄλλους, εἰδικούς, καί ὑπενθυμίζουμε πῶς ἡ Γραφή δέν ἀποκλείει καί τήν περίπτωση δαιμονικῶν καταστάσεων (' ὀρ. ια' 14) »¹⁴.

Ἀσφαλῶς, ἐκτός ἀπ' αὐτές τίς «ἐμπειρίες» πού βρίσκονται καθαρά μέσα στό πλαίσιο τῆς κτιστῆς φύσης, ὑπάρχουν καί «ἐμπειρίες» δαιμονικῆς φύσης, πού μπορεῖ νά τίς συναντήσῃ κάποιος ἀκόμη καί σέ συναξάρια Ἀγίων. Ὑπάρχουν ἀκόμη καί ἐκεῖνες οἱ καταστάσεις ὑποκειμενικῆς μορφῆς, πού εἶναι ἀποτέλεσμα εἴτε ἐντόνων φαντασιώσεων, εἴτε ἀπόρροια τῆς καλλιεργημένης αὐθυποβολῆς, πού προέρχεται ἀπό τή σφοδρή ἐπιθυμία νά ἀποκτήσῃ κανεῖς ἑκτακτες ιδιότητες, χαρίσματα καί ἐμπειρίες. Ἔτσι, μέσα στήν ὅλη περιορέουσα ἀτμόσφαιρα τῶν διαφόρων παραθρησκευτικῶν ομάδων πού δημιουργεῖται μέ τήν ἀσκηση τῆς ἔντονης ψυχολογικῆς πίεσης, τήν πλήρη ἀποσχόληση, τήν ἀνεπαρκῆ σίτιση, τίς ἀτέλειωτες σειρές σεμιναρίων, ἀναπτύσσεται ἡ «πεποίθηση» ὅτι «οἱ ἐμπειρίες» αὐτές ἀποτελοῦν ἀπαραίτητο ἐξωτερικό σημεῖο τῆς «σωτηρίας» καί ἐπομένως ἡ ἔλλειψή τους ἀποτελεῖ ἀπόδειξη ἀνωριμότητας καί «πνευματικῆς πτωχείας»¹⁵.

Μεταξύ τῶν ἄλλων, συνέπεια αὐτῆς τῆς κατάστασης εἶναι καί ἡ ὑπέρομη ἀνάπτυξη τοῦ ἐγώ, ἡ ὑπεροψία καί ἡ ὑποδούλωση τοῦ θύματος σέ δαιμονικές ἐπιρροές. Ἔτσι, μπορεῖ τό θῦμα νά λέει ὅτι «βλέπει φῶς» ἢ ὅτι ζεῖ σέ «ἐξωκοσμικές» καταστάσεις ἢ ὅτι «ἄνοιξε τό τρίτο μάτι στό μέτωπό του». Ὅλα αὐτά ὅμως, ἐάν δέν ἐντάσσονται στό νοσηρό χῶρο τῆς

¹⁴π. Α. Ἀλεβιζοπούλου, *Τό Νόημα τῆς ζωῆς...*, σ. 366.

¹⁵Αὐτόθι, σ.367.

φαντασίας, μπορεί νά εἶναι «μεθοδεῖες τοῦ ἀνθρωποκτόνου», ὁ ὁποῖος μπορεί νά «μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός» (Β' Κορ. ια' 14).

Ἄς δοῦμε ὅμως ἓνα μόνο παράδειγμα νόθης ἐμπειρίας ἀπό τόν χῶρο τῶν Πεντηκοστιανῶν, ἓνα χῶρο δηλαδή πού ὑποστηρίζει ὅτι εἶναι ἡ γνήσια Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Ὁ π. Ἀντώνιος Ἀλεβιζόπουλος περιγράφει μιὰ τέτοια κατάσταση ἀπό ἀπομαγνητοφωνημένη κασσέτα τοῦ ποιμένα τῆς «Ἐλευθέρας Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Πεντηκοστῆς». Σ' αὐτή φαίνεται καθαρά πῶς ἐφαρμόζεται ἡ τεχνική πού δημιουργεῖ τό κατάλληλο κλίμα γιά τήν ἄσκηση ψυχολογικῆς πίεσης καί αὐθυποβολῆς, ὥστε νά προχωρήσει στή μηχανική καί «αὐτοστιγμεί» κατάκτηση τῆς «ἐμπειρίας» (στή συγκεκριμένη περίπτωση τῆς «γλωσσολαλιᾶς»).

Ἀρχίζει, λοιπόν, τό κήρυγμα μέ τό προσφιλέσ τοῦς Πεντηκοστιανούς θέμα τῶν «ἐσχάτων καιρῶν», ἀκολουθοῦν ὕμνοι, προχωρεῖ στή διαπίστωση τῆς ἀφόρητης κοινωνικῆς κατάστασης, προβάλλει τήν «ἀρπαγή» ὡς μόνη διέξοδο ἐν ὄψει τῆς «μεγάλης θλίψεως» καί τότε προχωρεῖ στήν ἐφαρμογή τοῦ σχεδίου:

«Ἄν καμμιά ψυχὴ θέλει νά δώσει τήν καρδιά της στόν Χριστό, μπορεί νάρθει ἐδῶ μπροστά νά γονατίσει καί νά πει: Χριστέ μου, σῶσε με καί ἐλέησέ με, σφράγισέ με καί μένα μέ τό Πνεῦμα σου τό Ἅγιο...". ατόπιν συνεχίζεται ὁ ὕμνος καί στό τέλος ὁ ποιμένας προτρέπει: "...ἐάν σύ θέλεις νά παραδοθεῖς στόν Χριστό, νά πεῖς: " ὦριε θέλω κι ἐγώ..." Πάρε μαξιλαράκι, γονάτισε καί θά σέ σώσει...! ατόπιν ξαναρχίζει ὁ ὕμνος... (κασ. 1.6.1982).

Νά πεῖς: " ὦριε ἀναγέννησέ με"· μπορείς νά τό πεις, πές το σήμερα τό πρωῖ " ὦριε, σήμερα νά μέ ἀναγεννήσεις"... (κασ. 2.3.80). "Σήμερα τό πρωῖ ἔχω νά πῶ σ' αὐτούς πού δέν ἀναγεννήθηκαν ὅτι ὁ ἄνεμος εἶναι ἔτοιμος νά πνεύσει στήν καρδιά τους..." (κασ. 2.3.80). "Θά ψάλλουμε τόν ὕμνο "Πρέπει νά γεννηθεῖς"... καί θέλω σήμερα τό πρωῖ ἐάν κανένας δέν ἀναγεννήθηκε, νά ἀναγεννηθεῖ. Εἶναι καμμιά ψυχὴ πού δέν ἔχει ἀναγεννηθεῖ; Νά σηκώσει τό χέρι του!

- Μάλιστα! Ἐάν δέν ἔχεις ἀναγεννηθεῖ, σήμερα τό πρωῖ πρέπει ν' ἀναγεννηθεῖς".

Ἄφου τελειώσει ὁ ὕμνος, ὁ ποιμένας συνεχίζει: "Ἐάν κανένας θέλει νά ἀναγεννηθεῖ, ἄς ἔλθει ἐδῶ μπροστά. Νά γονατίσεις νά πεις: ὦριε ἀναγέννησέ με· ὄχι γι' αὐτούς πού ἀναγεννήθηκαν, γι' αὐτούς πού δέν ἀναγεννήθηκαν ἀκόμη. Ἐλα μπροστά, πάρε ἓνα μαξιλάρι, γονάτισε καί πές: < ὦριε, ἀναγέννησέ με...>". Στή συνέχεια καί πάλι ὁ ὕμνος (κασ. 2.3.80).

Αὐτό τό "τυπικό" ἀκολουθεῖται σέ ὅλες τίς συναθροίσεις, ὥστε σιγά σιγά νά καλλιεργεῖται συναισθημα κατωτερότητας σ' ὅποιον δέν ἔχει ἀκόμη "ἀναγεννηθεῖ". Τότε ἀποφασίζει νά βγεῖ κι αὐτός μπροστά, νά πάρει τό μαξιλαράκι, νά γονατίσει, νά πει: " ὦριε ἀναγέννησέ με". Ὑστερα θά θελήσει νά λάβει καί τό "βάπτισμα μέ Ἅγιο Πνεῦμα". αἱ ἀφοῦ ἡ γλωσσολαλιὰ εἶναι

σ' αὐτή τήν ομάδα ἀπαραίτητο "σημεῖο", θ' ἀρχίσει κι αὐτός σέ λίγο νά "λαλεῖ γλώσσες"!»¹⁶.

Καί ὁ π.Αντώνιος συμπεραίνει: «Μ' αὐτό τόν τρόπο δημιουργεῖται ἐσωτερικός πόθος γιά ἐπίτευξη τέτοιων καταστάσεων"... (δημιουργεῖται) "εἰδική ἐκστατική ἀτμόσφαιρα"... "ψυχολογικῆς πιέσεως... Ὅμως μ' αὐτό τόν τρόπο ἐξαφανίζονται τά σύνορα μεταξύ τῆς δράσης τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πού δημιουργεῖ γνήσιες πνευματικές ἐμπειρίες σάν ἐκείνη τοῦ ἀποστόλου Παύλου (Α' ορ. ιβ' 1-3) καί ὑποκειμενικῶν ἢ καί δαιμονικῶν καταστάσεων, πού ὀδηγοῦν σέ "ἐμπειρίες". Ὁ ἄνθρωπος δέν μπορεῖ πλέον νά ξεχωρίσει τό γνήσιο ἀπό τό νόθο καί θεωρεῖ καταστάσεις πού ἐρμηνεύονται εἴτε μέ βάση τίς φυσικές δυνατότητες τοῦ ἀνθρώπου εἴτε καί σάν δαιμονικές ἐπιδράσεις, ὡς "ἐνοίκηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος»¹⁷.

Οἱ ὁπαδοί φθάνουν στήν ἀπογοήτευση καί στήν ἀπόγνωση, ἂν ἡ «γλωσσολαλία» δέν γίνει καί γι' αὐτούς «ἐμπειρία», δηλαδή ἀπόδειξη ὅτι ἔλαβαν τό «βάπτισμα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος» καί συγκαταλέχθηκαν ἀνάμεσα στούς ἐκλεκτούς.

Παρόμοιο περιστατικό περιγράφει καί ὁ γέροντας π. Γεώργιος Καψάνης σέ ὁμιλία του¹⁸.

Δέν θά ἐπεκταθοῦμε ἐδῶ στό θέμα αὐτό τῆς λεγομένης «γλωσσολαλιᾶς». Ἀπλῶς σημειώνουμε τήν παρουσία τοῦ φαινομένου αὐτοῦ καί σέ ἐξωχριστιανικούς χώρους. Ἐξ ἄλλου τό φαινόμενο αὐτό δέν μοιάζει καθόλου μέ τό φαινόμενο τῆς Πεντηκοστῆς ἢ τήν γλωσσολαλία τῆς πρώτης Ἐκκλησίας. Ἐκεῖ ἦταν ξένες γλώσσες κατανοητές πού ἔνωσαν καί οἰκοδομοῦσαν τήν Ἐκκλησία. Ἐδῶ εἶναι ἄναρθρες ἀκατανόητες κραυγές πού διαίρουν καί γιγαντώνουν τόν ἐγωϊσμό καί παράγουν μαζικά «χαρισματούχους» ἐκβιαστές τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ὁ Ἐπίσκοπος Κάλλιστος Γουέαρ, μιλώντας γιά τή διάκριση πού πρέπει νά γίνεται στό φαινόμενο αὐτό, σημειώνει: «Ἡ διάκριση εἶναι ἀκόμη πιό ἀναγκαῖα στήν περίπτωση τῶν "γλωσσῶν". Συχνά δέν εἶναι τό πνεῦμα τοῦ Θεοῦ πού μιλάει μέσ' ἀπό τίς γλώσσες, ἀλλά τό τελείως ἀνθρώπινο πνεῦμα τῆς αὐθυποβολῆς καί τῆς ὀμαδικῆς ὑστερίας. Ὑπάρχουν ἀκόμη καί περιπτώσεις ὅπου τό "λαλεῖν γλώσσαις" εἶναι μιά μορφή δαιμονικῆς κατοχῆς. "Ἀγαπητοί, μή παντί πνεύματι πιστεύετε, ἀλλά δοκιμάζετε τά πνεύματα εἰ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστίν" (Α' Ἰωάν. 4, 1)»¹⁹.

Ἐμπειρίες καί ὁράματα συναντᾶμε καί στόν χῶρο τῶν «φωτισμένων» ἢ τῶν «χαρισματικῶν», πού δυστυχῶς ζοῦν καί δροῦν μέσα στήν Ἐκκλησία, καί ἀποτελοῦν γενικά μιά νόθη κατάσταση. Ἡ νοσηρή κατάσταση πού

¹⁶π. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, αὐτόθι, σσ. 173-174.

¹⁷Αὐτόθι, σσ.173-174.

¹⁸π. Γ. Καψάνη, Ἐμπειρίες τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ (Ψευδεῖς ἐμπειρίες), σσ.22-23.

¹⁹Ἐπισκόπου Κάλλιστου Γουέαρ, Ὁ Ὁρθόδοξος δρόμος, σ. 118.

ἐπικρατεῖ στό χῶρο τῶν «φωτισμένων» εἶναι ἀποτυπωμένη στά ἀνιαρά καί παιδαριώδη κείμενά τους.

Ἄς ἐπαναλάβουμε γιά ἄλλη μιὰ φορά μαζί μέ τόν π. Γεώργιο Καψάνη: «Οἱ ἀληθινές ἐμπειρίες δίνονται σ' ἐκείνους πού ἀπό ταπείνωση δέν ζητοῦν πνευματικές ἐμπειρίες, ἀλλά ζητοῦν ἀπό τόν Θεό μετάνοια καί σωτηρία»²⁰.

Συμπεράσματα

Ὁ π. Αντώνιος Αλεβιζόπουλος στό βιβλίο του «Ἐμπειρίες στήν ἀναζήτηση νοήματος ζωῆς», γράφει: «Στήν Αγία Γραφή ὑπάρχουν γνήσιες ἐμπειρίες καί ἐμπειρίες πού προέρχονται ἀπό τό πνεῦμα τῆς πλάνης. Μέ ἐντολή τοῦ Θεοῦ ὁ Ααρών ρίπτει τή ράβδο του ἔμπροσθεν τοῦ Φαραώ καί γίνεται ὄφις. Ὅμως τό ἴδιο κάνουν καί οἱ μάγοι τῆς Αἰγύπτου (Ἐξοδ. ζ' 10-11). Αὐτό ἐπαναλαμβάνεται καί μέ ἄλλες "πληγές" (Ἐξοδ. ζ' 20-22, η' 8-12)...Ὁ ἴδιος ὁ ὕριος μᾶς πληροφορεῖ ὅτι οἱ ψευδόχριστοι, ψευδοδιδάσκαλοι καί ψευδοπροφήτες θά προβάλλουν "σημεῖα", μέ σκοπό νά φέρουν σύγχυση καί νά πλανήσουν (Ματθ.κδ' 24-25. ἴορ. ια' 13-15. Ἀποκ. ιγ' 12-18, ιστ' 14, ιθ' 20)»²¹.

Βεβαίως, πρέπει νά ἐπαναλάβουμε ὅτι ὅλες οἱ ἐμπειρίες δέν εἶναι γνήσιες. Οὔτε ὅμως καί ὅλες οἱ μὴ γνήσιες ἐμπειρίες ὀφείλονται στό «πνεῦμα τῆς πλάνης». Ὅπως ὑπάρχουν γνήσιες ἐμπειρίες πού ἔχουν τήν προέλευσή τους ἀπό τόν Θεό καί πραγματικές «ἐμπειρίες», πού μπορεῖ νά εἶναι σατανικῆς προέλευσης, ἔτσι μπορεῖ νά ὑπάρχουν καί «ἐμπειρίες» πού εἶναι ἀποτέλεσμα ὑποκειμενικῶν ἢ φυσικῶν καταστάσεων. Ἐάν ὅμως αὐτές παρερμηνευθοῦν, τονίζει ὁ π. Αντώνιος Αλεβιζόπουλος, τότε «ὁ ἄνθρωπος ἀρχίζει νά πιστεύει πῶς τοῦ ἀποκαλύπτεται ὁ Θεός, πέφτει σέ ἔπαρση καί αὐτό τό ἐκμεταλλεύεται ὁ διάβολος, ὀδηγώντας τον ὀριστικά στήν πλάνη»²².

Στόν βίο τοῦ Ὁσίου Μαξίμου τοῦ Κουσοκαλύβη διαβάζουμε τήν ἐξῆς συνομιλία τοῦ ὀσίου Γρηγορίου τοῦ Σιναΐτη μέ τόν ὀσιο Μάξιμο:

«Ὁ ἅγιος Γρηγόριος, θέλοντας νά ἐπιβεβαιώσει τίς δικές του διδασκαλίες, ρώτησε:

- Παρόμοιες ἀποκαλύψεις καί ὀράματα προκαλοῦνται καί ἀπό τούς δαίμονες;
- Ἄλλα εἶναι τά σημάδια τῆς δαιμονικῆς πλάνης καί ἄλλα τῆς θείας χάριτος, ἀποκρίθηκε ὁ ὀσιος Μάξιμος. Τό πονηρό πνεῦμα τῆς πλάνης, ὅταν πλησιάσει τόν ἄνθρωπο, τοῦ συγχύζει τό νοῦ καί τόν ἐξαγριώνει. Σκληραίνει τήν καρδιά του καί τή σκοτίζει. Προξενεῖ δειλία καί ὑπερηφάνεια. Τοῦ ἀγριεύει τήν ὄψη, τοῦ ταράζει τό μυαλό, τοῦ ἀνατριχιάζει ὀλόκληρο τό σῶμα. Τοῦ δείχνει καί φανταστικό φῶς. Φῶς ὅμως ὄχι λαμπρό καί καθαρό, ἀλλά ἐρυθρωπό.

²⁰Mv. ἔργ. σ. 20.

²¹π. Α.Αλεβιζοπούλου, Ἐμπειρίες στήν ἀναζήτηση νοήματος ζωῆς, σσ. 24-25.

²²Αὐτόθι, σ. 25.

Προκαλεῖ ἔκσταση στό νοῦ καί τόν παρακινεῖ νά λέει ἄπρεπα καί βλάσφημα λόγια.

Αὐτός πού κυριεύεται ἀπό τό πνεῦμα τῆς πλάνης, θυμώνει πολλές φορές καί ὀργίζεται. Ποτέ δέν ταπεινώνεται οὔτε μετανοεῖ οὔτε θλίβεται γιά τίς ἁμαρτίες του, ἀλλά πάντοτε καυχιέται καί κενοδοξεῖ γιά τά κατορθώματά του, χωρίς ντροπή καί φόβο Θεοῦ. Στό τέλος καταλήγει στήν τρέλλα καί στήν ὀριστική καταστροφή. Εἶθε ἀπό τήν πλάνη αὐτή νά μᾶς λυτρώσει ὁ ὕριος μέ τίς εὐχές σου.

Τά σημάδια τῆς θείας χάριτος εἶναι τά ἑξῆς:

Ὅταν ἐπισκιάσει τόν ἄνθρωπο ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τοῦ συμμαζεύει τό νοῦ καί τόν κάνει προσεκτικό καί ταπεινό. Τοῦ φέρνει τή σωτήρια μνήμη τοῦ θανάτου, τῶν ἁμαρτιῶν, τῆς κρίσεως καί τῆς αἰωνίου κολάσεως. Ἔτσι δημιουργεῖ στήν ψυχή κατάνυξη, πένθος καί θρήνο. Τά μάτια ἡμερεύουν καί δακρύζουν»²³.

Στό βιβλίο «Γνόφος Ἀγνωσίας», ἀνώνυμου συγγραφέα, διαβάζουμε γιά τό θαῦμα καί τήν ἐμπειρία γενικῶς:

«Ἀσφαλῶς, ὅταν ὁ Θεός θέλη καί εἶναι ἀνάγκη νά γίνη ἓνα θαῦμα, μιά ἀποκάλυψη, ἓνα ὄραμα, τότε τά παραχωρεῖ καί τά ἐπιτρέπει καί πραγματοποιοῦνται. Ἀλλά δέν πρέπει νά παρασυρόμαστε καί νά ζητοῦμε καί νά ἀπαιτοῦμε τό θαῦμα ἢ τό ὄραμα. αἱ νά μή συμπεριφερόμαστε μέ ἀνησυχία ἂν δέν ἀξιωνόμαστε νά δοῦμε ἓνα θαῦμα, μιά ἀποκάλυψη, ἓνα ὄραμα. Τό ὑπερφυσικό εἶναι στήν προκειμένη περίπτωση τό τσόφλι τοῦ καρδιοῦ, ἐνῶ ἡ πνευματικότητα τῆς πράξης εἶναι ἡ ψίχα, εἶναι ἡ τροφή. Τήν ἀξία τήν θεραπευτική, τήν πνευματική, τήν ἔχει ἡ ψίχα τοῦ καρποῦ, ἐνῶ ἡ ἐπιμονή μας γιά μιά θεία παρέμβαση εἶναι σάν νά περιφρονοῦμε τήν ψίχα καί σάν νά δίνουμε μεγαλύτερη ἀξία ἀπ' ὅ,τι ἔχει τό κέλυφος τοῦ καρποῦ»²⁴.

Ὁ Ἅγιος Νεῖλος συμβουλεύει βαθυστόχαστα: «Ἐπιθυμῶν ἰδεῖν τό πρόσωπον τοῦ Πατρός τοῦ ἐν οὐρανοῖς μή ζῆτει παντελῶς μορφήν, ἢ σχῆμα δέχεσθαι ἐν τῷ τῆς προσευχῆς καιρῷ». «Μή πόθει ἀγγέλους ἰδεῖν, ἢ δυνάμεις ἢ Χριστόν αἰσθητῶς, ἵνα μή τέλειον φρενιτικός γένη, λύκον ἀντί ποιμένος δεχόμενος καί προσκυνῶν τοῖς ἐχθροῖς δαίμοσιν». «Ἀρχή πλάνης, νοῦ κενοδοξία, ἐφ' ἧς κινούμενος ὁ νοῦς, ἐν σχήματι καί μορφαῖς περιγράφειν πειρᾶται τό Θεῖον»²⁵.

Καί ὁ Ἐπίσκοπος Κάλλιστος Γουέαρ συμπεραίνει: «Ἡ Ὁρθοδοξία, ἐπομένως, ἐνῶ τονίζει τήν ἀνάγκη μιᾶς ἄμεσης ἐμπειρίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τονίζει ἐπίσης τήν ἀνάγκη γιά διάκριση καί νηφαλιότητα. Τό κλάμα μας, ὅπως καί ἡ συμμετοχή μας στ' ἄλλα δῶρα τοῦ Πνεύματος, εἶναι ἀνάγκη νά καθαρθεῖ ἀπό κάθε φαντασία καί συναισθηματική ἔξαρση. Τά

²³Ι. Μονῆς Παρακλήτου, Ὅσ. Μάξιμος ὁ αὐσοκαλύβης, σσ. 47-48.

²⁴Ἀνώνυμου συγγραφέα, Γνόφος Ἀγνωσίας, μετάφραση Μητροπολίτου Κορίνθου Παντελεήμονος, σ.128.

²⁵Ἀββᾶ Νεῖλου, Πρός Εὐλόγιον Μοναχόν Λόγοις παραιναιτικός, 114-116, PG. 79, 1192D-1193A.

δῶρα πού εἶναι ἀνθρώπινα πνευματικά δέν πρέπει νά ἀπωθοῦνται, ἀλλά ποτέ δέν θά πρέπει νά ἐπιδιώκουμε τέτοια δῶρα σάν ἀντοσκοπό. Σκοπός μας μέσα στή ζωή τῆς προσευχῆς δέν εἶναι νά κερδίσουμε αἰσθήματα ἢ "αἰσθητές" ἐμπειρίες κάποιου ὀρισμένου εἴδους, ἀλλά ἀπλῶς καί μόνο νά συσχηματίσουμε τό θέλημά μας μέ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. "Οὐ ζητῶ τά ὑμῶν ἀλλά ὑμᾶς", λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος πρός τοὺς ὀρινθίους (1 Κορ. 12-14)· κι ἐμεῖς λέμε τό ἴδιο στό Θεό. Δέν ζητᾶμε τά δῶρα, ἀλλά τόν Δοτήρα»²⁶.

Ἐξ ἄλλου εἶναι διαπιστωμένο ὅτι «Πολλές "ἐμπειρίες", πού εἶναι ἀποτέλεσμα διαφόρων τεχνικῶν πού προβάλλουν γκουρουϊστικές ὀργανώσεις εἶναι φυσικές καταστάσεις καί μποροῦν νά ἐπιτευχθοῦν μέ παρόμοιες ἀσκήσεις, ἀνεξάρτητα ἀπό τό ἰνδουϊστικό ὑπόβαθρο τῆς γιόγκα καί τοῦ διαλογισμοῦ»²⁷.

Γιά τόν Ὁρθόδοξο Χριστιανό ἡ πορεία πρός τή θεογνωσία καί τή θέωση διέρχεται μέσα ἀπό τήν κάθαρση καί τό φωτισμό, πού εἶναι γνήσιες ἐμπειρίες. Γι' αὐτό καί ὁ Χριστιανός δέν θέτει στό κέντρο τοῦ ἐνδιαφέροντός του τήν ἀναζήτηση τῶν ἐμπειριῶν.

«Ἡ γνήσια ἐμπειρία μέσα στήν Ἐκκλησία δέν τίθεται ποτέ στό κέντρο τοῦ ἐνδιαφέροντος· ὁ πιστός ἔχει σάν στόχο τήν ἀγάπη στόν Θεό, ὄχι τήν ἐμπειρία, εἴτε "προφητεία", εἴτε "δυνάμεις", "χαρίσματα ἰαμάτων" ἢ ὅτιδήποτε ἄλλο (1 Κορ. 12:29)· ἢ "καθ' ὑπερβολήν ὁδός" εἶναι ἡ ἀγάπη, ὄχι ἡ ἐμπειρία, ἀκόμη καί ἐάν πρόκειται γιά τήν "πᾶσαν γνῶσιν"· ἡ ἀγάπη "οὐ ζητεῖ τά ἑαυτῆς" καί λογίζεται μεγαλύτερη καί ἀπό τήν πίστη καί ἀπό τήν ἐλπίδα (1 Κορ. 13:13)»²⁸. Καί ὁ π. Ἀντώνιος καταλήγει: «Ἡ ἀληθινή Θεογνωσία δέν εἶναι καρπός ἀπομονώσεως τοῦ ἀνθρώπου καί τεχνικῶν "αὐτοβοθήσεως", πού προσφέρονται πλούσια στήν ἐποχή μας ἀπό τίς ψυχολατρεῖες, τίς γκουρουϊστικές, νεογνωστικές ἢ ὅποιες ἄλλες ὀμάδες, γιά νά γνωρίση κανεῖς τόν Θεό»²⁹.

Συμπερασματικά, μποροῦμε νά ποῦμε πώς οἱ γνήσιες ἐμπειρίες, τά χαρίσματα, εἶναι φανερό ἀπόδειξη ἑνός θεωμένου ἀνθρώπου. Ἐνός πιστοῦ, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται σέ «μυστική» ἔνωση μέ τόν Θεό (ὄχι συγχώνευση ἢ ταύτιση, ὅπως στίς νεοεποχίτικες ὀμάδες). Ἐνός πιστοῦ πού τόν ἔχουν «πληρώσει» οἱ θεῖες ἐνέργειες, πού ἔχει γίνει «θεός» κατά χάριν, ἀφοῦ στίς θεῖες ἐνέργειες εἶναι «ὁ ἴδιος ὁ Θεός μέσα στή δραστηριότητά του καί τήν αὐτοαποκάλυψή του»³⁰. Αὐτό λέγεται καί «μέθεξις» τοῦ Θεοῦ καί εἶναι τό ἀνώτατο στάδιο τῆς τελείωσης τοῦ ἀνθρώπου.

Ὅμως αὐτές οἱ ἐμπειρίες δέν ἐξαρτῶνται οὔτε προκαλοῦνται οὔτε καθορίζονται ἀπό τόν ἀνθρώπο, ὅσο ἅγιος κι ἂν εἶναι. Εἶναι δῶρο,

²⁶Μν. ἔργ. σσ. 118-119.

²⁷π. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, Ἐμπειρίες..., ἐνθ. ἄνωτ., σσ. 25-26.

²⁸π. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, αὐτόθι, σ. 28.

²⁹Αὐτόθι, σσ. 28-29.

³⁰Βλ. Ἐπισκόπου Καλλίστου Γουέαρ, ἐνθ. ἄνωτ., σ. 28.

χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὰ ὁποῖα διανέμει «καθὼς βούλεται» καὶ ὄχι ἀποτέλεσμα τεχνικῶν ἢ ἐκβιαστικῶν καταστάσεων.

Ὑπάρχουν ὅμως καὶ οἱ νόθεσ καταστάσεις, τίς ὁποῖες ὁ Χριστιανός πρέπει νὰ μάθει νὰ ἐντοπίζει καὶ νὰ ἀποφεύγει, σύμφωνα μὲ τὴν προειδοποίηση τοῦ Εὐαγγελιστοῦ τῆς Ἀγάπης: «Μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε, ἀλλὰ δοκιμάζετε τὰ πνεύματα ἢ ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστὶ» (Α' Ἰωάν. δ' 1).

Κλείνουμε τίς ἐπισημάνσεις μας ἐπὶ τοῦ θεμελιώδους θέματος τῶν ἐμπειριῶν μὲ τὴν παρότρυνση τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «Ζηλοῦτε δὲ τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα» (Α' Κορ. ιβ' 31), «Εἴτε γλώσσαι, παύσσονται· εἴτε γνώσις καταργηθήσεται...βλέπομε γάρ ἄρτι δ' ἐσόπτρον ἐν αἰνίγματι...νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα· μείζον δὲ τούτων ἡ ἀγάπη» (Α' Κορ. ιγ' 13).